

ใบความรู้ เรื่อง คุณค่าวรรณคดี
หน่วยที่ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ภาพย้ให้ชมเครื่องคาวหวานบรรยายอาหารคาวหวานและผลไม้อย่างละเอียด นับเป็นวรรณคดีที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงพระปรีชาสามารถในเชิงกวีของรัชกาลที่ ๒ แม้เนื้อเรื่องจะไม่มากนัก ทว่าทำให้ทรงคุณค่าหลายประการ

๑. คุณค่าด้านเนื้อหา

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารของคนไทยสมัยโบราณ สะท้อนให้เห็นถึงความสะดวกอ่อน พิถีพิถันในทุกขั้นตอนของการทำอาหาร ไม่ว่าจะเป็นการจัดวาง สีสัณและรูปลักษณะของอาหารคาวหวานรวมทั้งผลไม้ชนิดต่าง ๆ โดยอาหารบางชนิดนั้นไม่ปรากฏแพร่หลายหรือไม่คุ้นชื่อในปัจจุบัน เช่นลำเตี้ยง ห่อหมก แสร้งว่า ซ่อม่วง เกสรลำเจียก เป็นต้น

ความประณีตพิถีพิถันช่างประติดประต่อยที่ปรากฏในเรื่องนี้บ่งชี้ว่ามีผู้รู้กรรมวิธีเหล่านี้้อยลงอาทิ ศิลปะในการจัดแต่งอาหารด้วยการแกะสลัก รวมถึงขนมไทยบางชนิด คนรุ่นหลังแทบไม่มีโอกาสได้เห็น เนื่องจากการมวิธีในการทำยุ่งยาก ต้องอาศัยฝีมือและความอดุสาหะอย่างยิ่ง เช่น จ๋ามงกุฏ ซ่อม่วง เป็นต้น

๒. คุณค่าด้านสังคม

สะท้อนให้เห็นบ้านเมืองในสมัยอดีตการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ เช่น ชาวจีน ชาวอินเดียชาวเปอร์เซีย ทำให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ในเรื่องกล่าวถึงอาหารคาวหวานที่ไทยได้รับกรรมวิธีการทำจากชาวต่างชาติ

เช่น การหุงข้าวโดยใช้เนยหรือน้ำมันเป็นตัววัดเมล็ดข้าวให้เรียงตัว ดูสวยงามและใส่เครื่องเทศชนิดหนึ่งมีชื่อว่า “ลูกเฮลล์” ซึ่งเพี้ยนเสียงมาเป็น “ลูกเอ็น” ทำให้มีกลิ่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเช่น

“ข้าวหุงปรุอย่างเทศ รสพิเศษใส่ลูกเอ็น

ใครหุงปรุไม่เป็น

เช่นเชิงมิตรประดิษฐ์ทำ”

คนญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

“อย่าให้ญใส่สารพัด

วางจานจัดหลายเหลือตรา

รสดีด้วยน้ำปลา

ญี่ปุ่นล้าย้าวนใจ”

๓. คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๑) การเล่นเสียง

การเล่นเสียงพยัญชนะ เป็นการใช้คำที่มีพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน อาจเป็นตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะรูปเดียวกัน หรือพยัญชนะที่มีเสียงสูงต่ำเข้ากัน หรือพยัญชนะควบซัดเดียวกันก็ได้ เช่น ลิง-แลน วัง-วาน เป็นต้น

“ขนมผิงผิงผัวร้อน เพียงไฟฟอนฟอกทรวงใน
ร้อนนักรักแรมไกล เมื่อไหร่เห็นจะเย็นทรวง”

การเล่นเสียงสระ เป็นการใช้คำที่มีสระตรงกัน ถ้ามีตัวสะกดก็ต้องเป็นตัวสะกดในมาตราเดียวกัน ส่วนรูปวรรณยุกต์จะต่างกันหรือเหมือนกันก็ได้ เช่น อาจ-ชาติ มาก-ยาก เป็นต้น

“หมากปรางนางปลอกแล้ว ใสโกแก้วแพรวพรายแสง
ยามขึ้นรีนโรยแรง ปรางอิมอาบซาบนาสา

การเล่นเสียงวรรณยุกต์ การเล่นเสียงวรรณยุกต์มีกำหนดเฉพาะการแต่งคำประพันธ์บางประเภท เช่น ฉันทหรือกลบท การเล่นเสียงวรรณยุกต์เป็นการไล่ระดับเสียงสูงต่ำ

“เห็นหุ่มรุ่มทรวงเศร้า รุ่มรุ่มเร้าคือไฟฟอน
เจ็บไกลใจอาวรณ์ ร้อนรุ่มรุ่มกลุ้มกลางทรวง”

๒) การใช้ภาพพจน์อุปมา

การใช้ความเปรียบให้สิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง อาจมีคำเปรียบปรากฏในข้อความ เช่น ดุจ

ดั่ง เฉก เช่น ปูน เปี้ยง เหมือน รวากับ เป็นต้น

“ทับทิมพร้อมตาตรุ ใสจานดูดุจเม็ดพลอย
สุกแสงแดงจักย่อย อย่างแหวนก้อยแก้วดาชาย”

๓) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ

“ผักโถมซื้อเพราะพ้อง เป็นโถมน้องฤาโถมไหน
ผักหวานชานทรวงใน ใครครวญรักผักหวานนาง”

